

Pædagogisk læreplan for Børnehaven Bøgebakke i Brovst

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Om skabelonen

Denne skabelon henvender sig til jer, som er ledere og pædagogisk personale i dagtilbud. Formålet med skabelonen er at inspirere og understøtte udarbejdelsen af jeres lokale pædagogiske læreplan.

Den grundlæggende ramme for udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven med tilhørende bekendtgørelse, der er omsat i Børne- og Socialministeriets publikation [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, 2018](#). Det er hensigten, at I skal bruge publikationen, når I arbejder med skabelonen.

Skabelonen indeholder alle de lovmæssige krav til at udarbejde den pædagogiske læreplan. Samtidig understøtter skabelonen jeres overvejelser vedrørende den løbende dokumentation og evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan.

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for det pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, hvor legen er grundlæggende, og børneperspektivet er tydeligt. Jeres konkrete læreplan giver jer en ramme til at arbejde systematisk med at planlægge, følge op på og videreudvikle kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø i jeres dagtilbud i forhold til jeres børnegruppe.

Inden for de krav, der følger af dagtilbudsloven, er det op til jer at beslutte, hvordan I konkret vil arbejde med den pædagogiske læreplan. Jeres læreplan skal være et dynamisk og meningsfuldt dokument, som peger fremad, og som I kan bruge aktivt i den løbende udvikling af den pædagogiske kvalitet og jeres pædagogiske praksis.

[Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#)

Brug af skabelonen

Når I udfylder skabelonen, skal I klikke på *skrivefeltet*. I kan fremhæve tekster og indsætte billeder.

I kan slette denne side ved at markere teksten og billedet og trykke *delete*. I kan også slette den sidste side, hvis I ønsker det.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold. Det kan for eksempel være børnegruppens sammensætning og forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering og andre ting, der har betydning for vores pædagogiske arbejde.

Børnehaven Bøgebakke er placeret højt på Bøgebakke, i udkanten af Brovst med udsigt over marker og by. Den åbnede 18. oktober 1999 i nybygget børnehave. Den er normeret til 44 børn i alderen 2,10 til 6 år. Huset er indrettet med to stor lyse grupperum og et stort all rum i midten. Hvert grupperum har hemse, og i den ene ende har vi desuden et lille rum, som anvendes til læse/stille rum. Huset fungerer efter åben plan princippet. Dette betyder, at børnene leger i hele huset, dog er de inddelt i basisgrupper med fast tilknyttede voksne ved samling, spisning og andre gruppeaktiviteter. Grupperne hedder Anemoner, Solsikker og Guldbasser. Guldbasserne er for de kommende sfo/skolebørn, og Anemonerne og Solsikkerne er for yngste og de mellemste børn. Vi har en dejlig legeplads med flere udfoldelsesmuligheder, hvor vi også har dyrehold med høns, kaniner, og geder. Legepladsen er i to plan, hvor øverste plan er med skure indrettet til dyr, legetøj og "børneværksted." Nederste plan skrånede med jordvold med rutsjebane, gynger, legehus, pileskov, klatrestativ, sandkasser, og skure indrettet til dyrene. Som børnehave har vi ligeledes køkkenhave og drivhus, hvor vi dyrker vores egen afgrøder. Børnehaven har desuden madordning.

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

1. Børnesyn i Område Brovst

Vi bygger vores arbejde på det grundsyn, at det enkelte barn er unikt, med egne følelser, holdninger og drømme for fremtiden. At være barn har en værdi i sig selv, og i børnelivet skal der være plads, tid og ro til at være barn. Vores udgangspunkt er, at alle børn trives og udvikler sig, når de har passende udfordringer, ser mening og oplever anerkendelse og social samhørighed i forpligtende, rummelige og givende fællesskaber. Børnesynet har en betydning for den måde, vi møder børnene på. Vi ser børnene som kompetente aktører, som har brug for omsorg, udfordringer og positive forventninger. I de tre institutioner i Område Brovst arbejder vi med afsæt i den anerkendende tilgang ICDP, (International Child/ Care giver Development Programme). Det kommer bl.a. til udtryk ved, at vi møder barnet, hvor det er, og anerkender dets følelser og behov, og vi taler i en respektfuld tone til børnene. Vi møder hver dag barnet med nærhed, ved at have øjenkontakt, gå ned i børnehøjde, og være opmærksomme på barnets behov. Ligeledes bruger vi vores krop til at yde både fysisk og psykisk omsorg, så barnet kan mærke nærhed og tryghed. Vi respekterer barnets følelser, eksempelvis når det er ked af det, vred, og glad, og vi hjælper barnet med at sætte ord på følelserne, også selv om vi ikke altid ved, hvorfor barnet har det sådan. Vi tilstræber også at møde barnet med passende udfordringer, da vi herigennem viser barnet respekt og skaber grobund for læring og udvikling.

2. Dannelse og børneperspektiv i Område Brovst

Børn skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse. Barnet skal føle sig set og forstået og opleve at have en demokratisk stemme. Det handler ikke om at se på børnene, men at se det fra børnenes perspektiv.

Vi understøtter børnenes mestring af eget liv og egen dannelsesproces ved aktivt at arbejde med hverdagslivets læring og udvikling. Vi arbejder blandt andet målrettet med pædagogiske rutiner, såsom måltidet og påklædning, da disse gentagelser og rutiner er meningsskabende for børnene, og genkendelige fra deres andre livssammenhænge. Det er blandt andet gennem de pædagogiske

rutiner, at vi sikrer børnenes medbestemmelse. Når børnene ved, hvad der skal ske, og kan forudsige de handlinger, som

rutinerne påkalder, bidrager børnene med deres egne perspektiver. Vi arbejder med børnenes mestring og ret til medbestemmelse ved bl.a. at understøtte børnenes evne til at handle og tænke selvstændigt. Når vi er nysgerrige og inddrager børns perspektiver, fremmer det et godt læringsmiljø.

Afhængigt af børnenes alder og udviklingstrin inddrager vi dem i vores planlægning, undervejs i et forløb, og når vi evaluerer. Vi lytter til, hvad børnene er optaget af. Vi hører, ser og anerkender børnenes initiativer. Vi tager ansvar for de valgmuligheder, vi giver børnene. Vi hjælper børnene med at sætte ord på deres oplevelser. Vi anerkender børnenes følelser, og giver plads til, at børnene kan udtrykke sig. Vi lader bl.a. børnene deltage i at dække bord, oprydning, af og påklædning osv.

3. Leg i Område Brovst

Gennem leg lærer barnet om sig selv og andres behov. Legen udvikler fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og den giver mulighed for fordybelse, og for bearbejdning og forståelse af omverden. Evnen til samarbejde styrkes, og der knyttes venskaber og sociale relationer i legen. Derfor skaber vi rammer, der giver gode muligheder for at lege. Det gør vi bl.a. ved at indrette huset og legepladsen med små kroge og små rum.

Børnene har stor mulighed for selv at vælge, hvor de vil lege, og hvem og hvad de vil lege med. Men vi sikrer, at alle har legekammerater, og at alle over tid får mulighed for at opbygge legerelationer med flere børn.

Vi understøtter både de børneinitierede og de vokseninitierede lege, ligesom vi introducerer børnene for forskellige typer af leg, f.eks. regellege, rollelege m.v.

4. Læring i Område Brovst

Det hører med til vores grundsyn, at børn lærer gennem hele dagen, - på legepladsen, i garderoben, på toilettet, når vi spiser, på stuen, ved samling, i aktiviteter og projekter, og når vi er på ture ud af huset osv. Denne tænkning kalder på vores opmærksomhed på det læringsmiljø, der omgiver barnet dagen igennem og ikke kun i strukturerede situationer.

Vi tilstræber at give børnene succesoplevelser, som kan fremme deres læring. Desuden er vi opmærksomme på, at børn lærer på forskellig vis, hvorfor vi tager udgangspunkt i det enkelte barn, og giver det udfordringer, der passer til barnets nærmeste udviklingszone. Vi går foran, ved siden af og bag ved, alt efter hvad, vi vurderer, er hjælpsomt for barnet i den pågældende situation.

Vi tilstræber, at alle læreplanstemaer involveres i vores aktiviteter og forskellige læringsmiljøer, og vi tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag både i hverdagsrutiner, leg, på legepladsen, og i vores forskellige projekter og aktiviteter osv.

Vi arbejder med Ecers, som er et redskab til vurdering og udvikling af det pædagogiske læringsmiljø.

5. Børnefællesskaber i Område Brovst

Vi stræber efter, at hvert barn er en aktiv deltager i et eller flere børnefællesskaber, da vi anser deltagelse i børnefællesskaber som fundamental for barnets glæde i hverdagen og for dets videre sociale liv og færden. Gennem børnefællesskaber styrkes barnets sociale færdigheder, ligesom leg, dans og læring i høj grad sker i børnefællesskaber. Når vi sætter rammerne for børnefællesskaber, tager vi udgangspunkt både i det enkelte barn og i børnegruppen, og vi hjælper børnene til at være aktive med skabere af og deltagere i fællesskaberne.

Børnene tilegner sig viden, færdigheder og etiske og moralske værdier gennem fællesskaber. De lærer, hvordan man behandler hinanden og at have øje for hinanden. De lærer at mestre de sociale spilleregler og normer, afkode kropssprog, og se og forstå andres behov. Vi skaber derfor rum til, at børn kan indgå i både kendte og nye relationer på tværs af alder, køn og kultur.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

6. Pædagogisk læringsmiljø i Område Brovst

Barnets læring er ikke kun reduceret til en planlagt aktivitet om formiddagen, men vi etablerer og videreudvikler dagen igennem pædagogiske læringsmiljøer. Det betyder, at vi i forbindelse med både børnenes leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter og daglige rutiner som f.eks. bleskift, frokost, oprydning m.v. er opmærksomme på, hvordan vi stimulerer barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Når vi etablerer pædagogiske læringsmiljøer, gør vi os overvejelser om på hvilken måde læringsmiljøet understøtter hele barnets udvikling med udgangspunkt i læreplanstemaerne og de tilknyttede mål. Som supplement hertil arbejder vi med Ecers til vurdering og udvikling af vores pædagogiske læringsmiljø.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

7. Forældresamarbejde i Område Brovst

Et godt forældresamarbejde er vigtigt for barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse. Gensidig dialog og tillid er nøgleord. Det første møde er særlig vigtig. Her kommer børnene på besøg med deres forældre, hvor de ser institutionen, og vi snakker om gensidige forventninger. Hvad kan de som forældre forvente af os, og hvad forventer vi af dem.

I opstartsfasen har vi fokus på at etablere en god kontakt til barnet og familien, så vi derved får skabt en tillidsfuld relation. Det er forældrene, der har det største kendskab til deres børn, og vi ser dem som en aktiv part og ressource. Som udgangspunkt afholdes der samtale med forældre en gang årligt. Bl.a. afholdes der samtale efter 3 måneder, i forbindelse med indskrivning til skole og igen lige inden skolestart.

Ikke mindst anser vi den daglige dialog for vigtig. Den dialog, der finder sted mellem forældrene og personale, når barnet bliver afleveret og hentet med henblik på at skabe sammenhæng mellem hjem og institution og med henblik på at styrke barnets læring, udvikling, trivsel og dannelse.

I forbindelse med de forskellige lærerplanstemaer involverer vi forældrene ved at bede dem om praktiske ting, som f.eks. at medbringe en urtepotte, eller lave små hjemmeopgaver derhjemme sammen med deres barn, med fokus på det vi laver i børnehaven. Ved at involvere forældrene i vores pædagogiske arbejde, skaber vi en rød tråd for børnene mellem hjem og børnehave til gavn for børnenes trivsel, læring og udvikling. For at huske os selv på denne forældreinddragelse har vi sat et ekstra i i SMIIITTE modellen. Hermed sikrer vi systematik.

Vi orienterer om og inddrager i, hvordan vi arbejder med læreplanstemaerne, og hvad børnene får ud af det, bl.a. via smitte modeller.

I vores forældresamarbejde har vi også mulighed for at involvere andre faggrupper, hvis et barn f.eks. pga. sprog, motorik eller forhold i hjemmet kræver særlig opmærksomhed eller støtte. I nogle tilfælde kan forældre have behov for, at det pædagogiske personale er med til at skabe sammenhæng til de andre faggrupper.

Vi holder i løbet af året forskellige arrangementer sammen med forældrene. Dette varierer fra institution til institution, men kan f.eks. være forældre kaffe, arbejdsdag, sommerfest, tur i skoven og julearrangementer. Forældrenes deltagelse og involvering bidrager til at styrke deres tilknytning til børnehaven, og det er ligeledes med til at styrke forældrenes indbyrdes fællesskaber, hvilket medvirker til trivsel og tættere relationer mellem børnene.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

8. Børn i udsatte positioner i Område Brovst

Børn i udsatte positioner kan være udsatte af forskellige årsager, f.eks. på grund af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, eller de kan være udsatte, fordi der er problemer i hjemmet eller i deres nærmiljø. I institutionen er vi særligt opmærksomme på de forskellige tegn, børn kan vise på mistrivsel. Igennem tidlig opsporing, forebyggende indsatser og tiltag ønsker vi at undgå, at problemerne vokser sig store og uoverskuelige for både barn og familie.

Vi arbejder med ICDP, der har fokus på anerkendende relationer. Tilgangen indebærer, at vi ser og anerkender alle børn og tager udgangspunkt i det enkelte barn. Derudover lægges der i ICDP-tankegangen vægt på, at vi udvikler kommunikationen mellem barnet og dets omsorgsgivere med udgangspunkt i barnets kulturelt betingede ressourcer.

Hvad angår de ældste børn arbejder vi med det forebyggende antimobbe program, udviklet af Mary Fonden og Red Barnet, ”Fri for mobberi”, hvor vi taler om og øver sociale spilleregler. Vi taler bl.a. med børnene om, at vi alle er forskellige, og at det er ok, at man er forskellig. I dette viser vi dem samtidig, hvilke styrker der er ved at være forskellige, og at vi i en gruppe kan komme længere når vi hjælper hinanden.

Vi lægger vægt på anerkendelse og på det positive og gode i barnets liv – hvilket også kommer til udtryk i vores samarbejde med forældrene. Det anser vi som et vigtigt fundament, hvis barnet skal have en god hverdag og opleve sig selv som en del af fællesskabet. Det kan eksempelvis blive praktiseret ved at vi italesætter børnenes ressourcer og potentialer samt opfordrer børnene til at gøre det samme overfor hinanden.

Vi har med forældrenes tilladelse mulighed for at drøfte vores udsatte børn med faglige samarbejdspartnere, f.eks. PPR, ergoterapeuter, socialrådgiver m.m. Derudover har Jammerbugt Kommune forebyggende socialrådgivere med fast ugentlig træffetid, der er med til at understøtte den tidlige indsats i forhold til socialt udsatte børn og unge i dagtilbud og skole.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

9. Sammenhæng til børnehaveklassen i Område Brovst.

Vi har langt hen ad vejen fælles praksis i de tre institutioner hvad angår samarbejde med børnehaveklasse/skole.

Vi bygger vores praksis på forskning, der viser, at succesfulde overgange opnås, når barnet har en følelse af velvære og af at føle sig hjemme. Vi ser os selv som brobyggere mellem dagtilbud og skole, og i det brobygningsarbejde inddrager vi forældrene med den vigtige viden, de har om deres børn. I det tætte samarbejde mellem skole, hjem og dagtilbud vil barnet have en oplevelse af, at de voksne anerkender dets kultur og gensidige relationer.

En anden vigtig faktor er, at barnet skal opleve at være en del af læringsfællesskabet, og alle skal kunne prioritere heraf. Forskning viser, at børns muligheder for at etablere og vedligeholde relationer har betydning for skolestarten. Vi prioriterer derfor højt, at vi - gennem hele børnenes periode i dagtilbud - understøtter børnene i relations dannelse og i at være en aktiv del af læringsfællesskaber. Vi er bevidste om de betingelser børnene har for at deltage i børnefællesskabet, og vi tager initiativer, som skaber gode rammer for fællesskabet. Dette sker for at sikre inklusion, hvor det enkelte barn har oplevelsen af at høre til, samt føler dens måde at lære på anerkendes.

Derudover lægger vi vægt på at give børnene passende udfordringer, da dette skaber lærelyst, engagement og gå på mod. Børnenes selvværd og ansvarlighed vokser, når de møder passende udfordringer og deltager i aktiviteter, de selv har haft indflydelse på.

I alle tre institutioner udfører vi sprogtest i oktober/november forud for skolestart det kommende år, og vi afholder alle forældresamtaler forud for skoleindskrivning og overleveringsmøder i foråret, hvor forældre og skole/SFO deltager.

Med henblik på til stadighed at forfine praksis også hvad angår overgangen mellem dagtilbud og skole afholder vi hvert år i september måned et evalueringsmøde med Skole og SFO.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

I Børnehaven Bøgebakke har vi et godt samarbejde med lokalsamfundet. Hvilket er godt for bl.a. barnets tilknytning og kendskab til det omkringliggende miljø.

Vi kommer bl.a. over til vores nabo ”Fripølevejshjemmet,” et par gange om året, hvor vi besøger de ældre, eller de kommer over til os. Vi bl.a. synger sammen, vi går lucia for dem, viser krybbespil, slår katten af tønden, slagter høns osv.

Vi kommer i perioder i hallen.

Vi tager på biblioteket, for at låne bøger og til forskellige arrangementer.

Vi er i kirke til jul, hvor vi laver arrangement med lucia og krybbespil for forældre og bedsteforældre, sammen med præsten og den anden børnehave i byen.

En gang om året er vi på rågejagt i Bratskov med jagtforeningen.

Vi besøger bondemanden på sin gård, hvor han viser os rund, og vi ser på dyr og maskiner.

Vi går ture i byen hele året rundt.

Vi handler ind hos de forskellige erhvervs drivende.

Vi kommer til byens arrangementer, bl.a. ”levendegørelsen af Bratskov.”

Vi har et tæt samarbejde med byens borgerforening, hvor vi bl.a. pynter byens juletræ til jul, vi laver heks til sankthansbålet på Bratskov, og vi deltager i byens karneval.

Vi har været på falck stationen, og vil gerne ud og besøge endnu flere virksomheder i det kommende år.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal indtages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Det fysiske børnemiljø

I Børnehaven Bøgebakke er det tydeligt, hvad der leges med i de forskellige rum, Vi har bl.a. et krea rum, og vi har en dukkekrog, hvor der også kan laves mad. Vi har et hjørne, hvor der kan leges med biler og magneter, og et andet hjørne til klodser. Vi har en hems med togbane og en med store polydroner til at bygge med. Vi har vores spil samlet et sted. Vi har fokus på løbende at ændre vores fysiske rum og læringsmiljø, så det passer til vores aktiviteter og projekter. Vi indretter f.eks. i en periode vores ene hems til motorikhems, og vi har lavet et teater og dukketeater hjørne. Børnene inddrages i indretningen i forhold til hvad.de interesserer sig for og godt kan lide at lave og lege med.

Det psykiske arbejdsmiljø

I Børnehaven Bøgebakke har vi meget fokus på, at det skal være et godt sted at være, og at alle skal føle sig velkommen. Vi snakker til hinanden i en ordentlig tone, i både relationerne mellem barn barn og barn voksen. Vi har fokus på inklusion, og bruger bl.a. materialet ”Fri for mobberi.” Hvor der bl.a. holdes børnemøder, og vi snakker med børnene om de forskellige ting, der rør sig. Det er vigtigt at børnene ses og høres, og tryghed og tillid er nøgleordene.

Det æstetiske børnemiljø

Det æstetiske børnemiljø har betydning for børnenes trivsel og læring, og for om børnene oplever børnehaven som et godt sted at være. I Børnehaven Bøgebakke har vi både inde og ude fokus på gode og tidssvarende faciliteter, og på samspillet mellem børnenes omgivelser og sanser. Det er vigtigt med en inspirerende udsmykning, så børnene inspireres og får lyst til at udfolde sig. Vi har bl.a. forskellige farverammer hængende, der hænger forskellige former, tal, alfabet, billeder, rim og remser, sange, sanglege osv. på væggene. Vi er opmærksomme på f.eks. hvilken belysning, der er tænd, om morgenen til morgenmaden er det f.eks. hyggebelysning. Vi har fokus på at lave en masse forskellige kreative aktiviteter med børnene af forskellige karakter. Børnenes kreationer, personlige såvel som dem der er lavet i fællesskab, hænger vi op til udstilling, som pynt på vægge og vinduer. For os er det vigtigt med et motiverende æstetisk miljø, der giver børnene positive og udfordrende sanseoplevelser.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Børnehaven Bøgebakke har vi fokus på at styrke børnenes *alsidige personlige udvikling* gennem hele dagen. I vores daglige rutiner, i leg, ved aktiviteter, når vi holder samling osv.

Det er vores *børnesyn*, at børnene bliver set og anerkendt, som dem de er, og vi har fokus på deres potentialer og på succesoplevelser. Det gælder såvel i hverdagen, som i vores arbejde med den *alsidige personlige udvikling* og de andre temaer fra den styrkede pædagogiske læreplan.

Vi har *børnenes perspektiv* med, ved at vi bl.a. snakker med børnene om vores kommende tema og aktiviteter, om hvad de interesserer sig for, og godt kan tænke sig at lave. Det tager vi med i vores planlægning, og vi har fokus på undervejs i forløbet, at børnene skal være medskabere, af det vi laver.

Børnene *leg* foregår det meste af dagen, og de har her mulighed for bl.a. at lege med dukketeater, dukkespil, klæd ud tøj osv., der er med til at styrke deres *alsidige personlige udvikling*.

Når det kommer til børnenes *læring*, så lægger vi vægt på, at de bl.a. øver sig i at stå frem, f.eks. når vi har samling. De får kendskab til egne grænser, og får mulighed for at udfordre sig selv. De tilegner sig ligeledes *sociale* kompetencer, som at kunne tage hensyn og give plads til andre.

Børnene øver sig i de sociale *børnefællesskaber*, når de bl.a. laver teater, dukketeater og spiller dukkespil. Vi har fokus på, at alle skal være en del af fællesskabet.

Vi er med til at skabe et godt og inspirerende *pædagogisk læringsmiljø* for børnene, bl.a. ved at vi har indrettet et dukketeater hjørne, og et teater hjørne med bl.a. klæd ud tøj, hvor børnene kan øve sig i at stå frem, og spille forskellige roller.

Vi har *forældresamarbejde* med i alle vores temaer. Under den *alsidige personlige udvikling* skal de bl.a. hjælpe med at lave stamtræ og sende billeder af børnenes huse. Derhjemme opfordres de til, at snakke om det vi laver i børnehaven.

Vi snakker med forældrene løbende omkring barnets udvikling og hvad der rør sig. og der holdes samtaler ved 3 måneder, kommende sfo start og ellers ved behov.

Vi har fokus på at hjælpe *børn i udsatte positioner*, der måske f.eks. ikke har lyst til at være med, i det vi laver, eller har forældre, der ikke har mulighed for at lave stamtræ eller sende billeder til os, så hjælper vi dem, eller gør det for dem.

Når det kommer til *sammenhænge* til børnehaveklassen, så bruger vi her bl.a. materialet "Cirkus total," i arbejdet med at gøre de kommende skolebørn skoleparate. Det er et materiale som efter fælles aftale også bruges i sfo'en.

Børnenes hverdag er hele dagen præget af socialt samspil med både børn og voksne, hvilket er med til at styrke både den *alsidige personlige udvikling* og den *sociale udvikling*. Vi guider børnene i forhold til de sociale spilleregler. De øver sig f.eks. i vores samlinger på bl.a. at vente på tur og lytte til andre, og med at samarbejde i alle vores aktiviteter.

Vi har et tema, hvor der er særlig fokus på børnenes *alsidige personlige udvikling* og på *kommunikation og sprog*, her snakker vi bl.a. med børnene om hvem er jeg, hvor jeg bor, min familie, mine forældres arbejde osv. Vi laver stamtræer med børnene, og de tegner deres huse, og markerer på et kort, hvor de bor.

Vi har fokus på *krop, sanser og bevægelse* bl.a. i dagligdagen, til samling, i vores aktiviteter og på legepladsen. *Natur, udeliv og dyr* spiller også en vigtig rolle, vi er bl.a. meget ude, og børnene er med til at passe børnehavens dyr. Vi modtager hvert år, flaget fra de grønne spirer, for vores arbejde med natur, dyr og udeliv.

Kultur, æstetik og fællesskab kommer til udtryk, bl.a. når vi arbejder med årets traditioner, men også i kraft af alle de nationaliteter, vi er så heldige at have i børnehaven, og bruger i dagligdagen. Vi har bl.a. en interaktiv tavle, hvorpå man f.eks. nogle gange kan høre ord på forskellige sprog, som vi har fået forældrene til, at hjælpe med at indtale på.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Børnehaven Bøgebakke har vi fokus på at styrke børnenes *sociale udvikling* gennem hele dagen.

Det er vores *børnesyn*, at alle børn er unikke, selvstændige og kompetente. Vi ser forskellighed som en ressource, og for os er det vigtigt, at børnene oplever sig som en del af bl.a. et *børnefællesskab*, og at børnene har nære relationer til både børn og voksne. Det har vi fokus på igennem hele dagen, i børnenes *leg*, i vores rutiner, aktiviteter osv.

Vi ser *legen* som grundlæggende for børnenes *sociale* og *alsidige personlige udvikling*. Det er i *legen*, at børnene afprøver sig selv, skaber nære relationer til andre børn, og venskaber opstår. Legen har derfor en helt særlig værdi, og det kan blive svært, at blive en del af *børnefællesskabet*, hvis man ikke kan indgå i legen.

Når det kommer til børnenes *læring*, så ligger vi først og fremmest vægt på at børnene trives. Det er ligeledes vigtigt, at de indgår i sociale relationer og fællesskaber, og at de har mulighed for at udvikle deres sociale kompetencer, herunder empatien.

I vores *pædagogisk læringsmiljø*, er der rum og plads til, at børnene kan fordybe sig i deres *leg*. Vi har fokus på at støtte op omkring nye og gamle relationer, og vi laver legegrupper, når der er behov for det.

Vi guider børnene ift.de sociale spilleregler. Vi voksne går foran, ved siden af og bag ved, alt efter hvad vi vurderer, er nødvendigt i den pågældende situation.

Vi laver relations cirkler på alle børnene, på både barn barn relationen og på barn voksenrelationen, for at sikre at alle børn har nære relationer til både børn og voksne.

De store børn, hjælper de yngre børn, f.eks. i garderoben, når vi går tur, i spil osv. Det gør, at de får en tættere relation og er mere trygge ved hinanden.

Vi bruger bl.a. materialet "Fri for mobberi," som er godt for børnenes *sociale udvikling*, og også er en god hjælp til *børn i udsatte positioner*. Vi leger "Den varme stol" med de store børn, hvor de skal fortælle positive ting om og til hinanden. Her kommer *børnenes perspektiv* ind i billedet. Børnene er ligeledes med til at komme med ideer til vores aktiviteter, grupper, siddepladser osv.

Vi tager på besøg i *lokalsamfundet*, bl.a. hos falck, og vi lærer børnene førstehjælp hjemme i børnehaven, for bl.a. at vise dem hvordan man drager omsorg, og hjælper hinanden.

Vi besøger ligeledes vores nabo Fri Plejehjemmet, hvor børnene får mulighed for at indgå i fællesskab og samspil med ældre generationer.

I *forældresamarbejdet*, opfordrer vi til at der laves legeaftaler i hjemmet. Det styrker børnenes relationer og fællesskaber, og gør noget godt for børnene før, under og efter legeaftalen. Vi opfordrer ligeledes til at børnene deltager i fritidsaktiviteter som fodbold, gymnastik osv.

Når det kommer til *sammenhænge til børnehaveklassen*, så er den *sociale udvikling* noget af det vigtigste som sfo og skole ser, at vi i børnehaven arbejder med.

Børnene øver *kommunikation og sprog*, bl.a. i "Fri for mobberi," og når de leger i grupper, de lærer turtagning, at dele legetøj, og at tale sammen om tingene.

På legepladsen får de brugt deres *krop, sanser og bevægelse*, når de f.eks. skubber hinanden på gyngen, eller på mooncaren, og når de hjælper hinanden, med at klatrer eller balancerer osv.

Natur, udeliv og dyr er en stor del af børnehavens hverdag. Vi er ude næsten hver dag, og børnene nyder at være med til at fodre børnehavens dyr, og tage sig af dem. Børnene lærer at tage ansvar for dyrene og give dem omsorg, ved at være med til at fodre og passe dem i hverdagen, og sammen med forældrene i weekenden.

Kultur, æstetik og fællesskab kommer til udtryk, i kraft af alle de forskellige nationaliteter vi har i børnehaven, og når vi deltager i vores kulturelle arrangementer på fri plejehjemmet, så som fastelavn, påske, jul osv.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtiltagelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Børnehaven Bøgebakke har vi fokus på at styrke børnenes *kommunikation og sprog*, igennem alt hvad vi gør sammen med børnene. Sproget og kommunikationen er vigtigt, fordi det bl.a. bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden. Hvilket også er medvirkende til, hvordan de begår sig *socialt*. Vi sætter ord på for børnene, på det vi oplever sammen med dem i løbet af dagen, på det vi ser, høre, føler osv. Da vi derigennem også, sprogliggøre og synliggør børnenes tanker og ideer.

Vi er opmærksomme på, at børnene udvikler deres sprog gennem hele dagen i børnehaven, i både aktiviteter, samlinger, i rutiner osv. Vi er ligeledes opmærksomme på, at børnene lærer og kommunikerer, og kommer med deres egen mening, tanker, behov og ideer.

Det er vores *børnesyn*, at børnenes *kommunikation og sprog* tilegnes og udvikles i deres relationer med andre børn og voksne. Vi voksne er sproglige rollemodeller for børnene, der er opmærksomme på både vores sprog og kropssprog, i det vi laver, og vi sætter ord på, det vi ser og gør.

Vi har *børneperspektivet* med i vores sproglige aktiviteter ved, at vi bl.a. inden vores aktiviteter og forløb, snakker med børnene om deres interesser og ønsker, og tager det med i vores planlægning. Ved at tage udgangspunkt i det barnet er optaget af og interesserer sig for, vil det være motiveret på at udvide sit ordforråd og sin begrebsverden. Nye ord og begreber der giver mening for barnet, kan bruges til at understøtte en interesse.

I børnenes *leg* bruger de aktivt deres *kommunikation og sprog*. De afprøver deres sproglige og kommunikative kompetencer i legen, når barnet f.eks. indgår i dialog med andre børn. Børnene spejler sig i hinanden og øver sammen, når de i leg ytrer sig med ord, gestik og mimik, afprøver nye ord og sætninger, og afstemmer sig i forhold til andres reaktioner.

Vi har fokus på børnenes sproglige *læring* bl.a. i vores samlinger. Vi giver her børnene mulighed for at eksperimentere med sproget. Vi læser for børnene, synger sammen med dem, siger rim og remser, snakker om årstid, dag, dato osv. Derudover bruger vi bl.a. materialet "Læse leg" til dialogisk læsning. Vi laver sprogkasser og kommer løbende på biblioteket. De store børn arbejder med materialet "Cirkus Total," hvori der også er meget *kommunikation og sprog*.

Vi er opmærksomme på de børn, der har sproglige udfordringer f.eks. udtale osv. Vi laver sprogvurderinger, når børnene er 3 år, og igen ved behov, yderligere sprogvurder vi også de tosprogede børn.

Vi er med til at skabe nye *børnefællesskaber*, ved f.eks. når vi laver legegrupper, og sommetider sætter børn sammen med nogen, de ikke plejer at lege med.

Vi har fokus på at skabe et *læringsmiljø* med rammer, der giver plads og mulighed for udvikling af børns *kommunikation og sprog*. Vi har derfor indrettet et lille rum i børnehaven med en sofa og et lille bibliotek. Bøgerne er her tilgængelige og velovervejede. Vi kommer jævnlig på biblioteket, og får også løbende tilsendt bøger herfra. Det er bøger, der passer til vores temaer, men også blandede bøger for enhver smag og alder.

Skriftsproget er synligt i børnehaven, bl.a. ved at alfabetet hænger flere steder rundt omkring i børnehaven, og det samme gør tal, former, farver osv. Hvilket også er med til at skabe genkendelighed og *sammenhæng* til sfo og skole.

Når det kommer til *forældresamarbejde* om børnenes *kommunikation og sprog*, så vejleder og formidler vi viden til forældrene om barnet, for i samarbejdet at støtte barnets trivsel og udvikling bedst muligt. Det sker ved de daglige eller mere fyldestgørende samtaler. Vi inddrager derudover forældrene i vores dagligdag, ved bl.a. at sende kufferter med børnene hjem, med forskellige ting de kan samtale om. Til jul får de en nisse og en lille bog med hjem, som de sammen med deres barn skal skrive i. Vi lægger også sange, rim og remser osv. ud på famly.

Ved *børn i udsatte positioner* støtter vi barnets *kommunikation og sprog* ved at sætte ord på barnets intentioner. Vi giver plads til, at barnet får mulighed for at udtrykke behov, følelser og tanker, gennem støttende spørgsmål og tid til eftertanke. Vi styrker barnets kommunikative kompetencer til at indgå i *leg* og *børnefællesskaber*, ved at fremhæve barnets potentialer og muligheder, hvilket er medvirkende til, at barnet kan få en positiv rolle i fællesskabet.

Børnene har godt af gentagelser, og det får de bl.a. ved hjælp af vores interaktive tavle, som vi til hvert tema hænger forskellige billeder og ord i. Der er indtalt på de forskellige sprog, vi har i børnehaven. Dette er med til at styrke *kultur, æstetik og fællesskab*.

Børnene er med til at lave deres egen bog, ved hjælp af app en bookcreator, som vi løbende lægger billeder ind i, og de er med til at skrive i, og indtale på gennem hele deres børnehavetid. Dette er med til at styrke børnenes *kommunikation og sprog*, samt deres *alsidige personlige udvikling*.

Vi har i foråret et tema, hvor vi laver teater og dukketeater, det er med til at styrke både børnenes *kommunikation og sprog*, samt deres *alsidige personlige udvikling* og den *sociale udvikling*.

Når vi er ude på legepladsen, bruger vi sommetider vores big points, hvor vi indtaler forskellige ord eller beskeder, og lægger billeder og ord i med forskellige ting, som børnene skal finde, eller ting de skal gøre. Det er kun fantasien, der sætter grænser. Dette er med til at styrke bl.a. børnenes ordforråd og sprogforståelse, samt deres *krop, sanser og bevægelse*.

Når vi går tur i *naturen*, er på legepladsen, eller planter og sår i vores drivhus, bede og fodre dyr osv., så gør vi meget ud af, at sætte ord på det vi gør, og på det vi ser i vores omgivelser. Børnene får herved kendskab til deres omgivelser, og får styrket deres ordforråd, sprogforståelse, og samtale og fortællekompetence, hvilket er vigtigt for både børnenes *kommunikation og sprog*, deres *alsidige personlige*, og *sociale udvikling*.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relations dannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Børnehaven Bøgebakke har vi fokus på at styrke børnenes *krop, sanser og bevægelse*, til vores samlinger, i aktiviteter, ved af og påklædning, på legepladsen osv.

Det er vores *børnesyn*, at børn lærer gennem at være aktive og ved bruge deres *krop og sanser*. I dagligdagen og under vores forskellige aktiviteter har vi fokus at banet er medskabende, og på barnets potentialer, og på at give det succesoplevelser med deres *krop og sanser*.

Vi har efter sommerferien et forløb med *krops, sanser og bevægelse*, hvor vi inddrager *børnenes perspektiv* i planlægningen, og børnene er med til at komme med gode ideer, til hvad de har lyst til.

I børnenes *leg* bruger de bl.a. deres *krop, sanser og bevægelse*. Det samme gør de på legepladsen. De bruger sanserne, de kan se lugte, føle osv., og i køkkenhaven kan de smage på forskellige ting.

Mht. børnenes *læring* omkring *krop, sanser og bevægelse*, så har vi bl.a. fokus på at børnene får viden omkring deres krop/kropsbevidsthed, at de får kendskab til sundhed, sund kost, hygiejne osv., at de udvikler sig både grov og finmotorisk, at de udfordrer sig selv, og klarer mere selv mht. f.eks. påklædning osv.

Vi er ligeledes opmærksomme på *børn i udsatte positioner*, og børn der har nogle motoriske udfordringer, her sætter vi f.eks. forskellige aktiviteter og tiltag i gang, og vi *inddrager forældrene*.

Børnene deltager i forskellige *børnefællesskaber* både når de er indenfor, og udenfor, og alt efter aktivitetens karakter. Nogle gange inddeler vi børnene i forskellige *børnefællesskaber* efter alder, køn osv.

Vi har i en periode indrettet *læringsmiljøet* i børnehaven med fokus på *krops, sanser og bevægelse*. Den ene af vores to hemse er bl.a. lavet om til en motorikhems, og vi laver forskellige aktiviteter med børnene med fokus på krop og bevægelse flere gange om ugen. Vi bruger bl.a. materialerne "Rend og hop med Oliver," "Action Kids," og "Hoppeline." Disse materialer har fokus på krop og bevægelse, ved hjælp af bl.a. fortælling, fysiske lege og aktiviteter, billeder og musik. Børnene motiveres til at være fysisk aktive, og de får derved bevæget sig og styrket deres motorik.

Til vores samlinger har vi fokus på emner som krop, sanser, sundhed, sund kost og hygiejne. Når der laves mad og vi spiser, har vi fokus på at snakke om sundhed og sund kost. I garderoben opfordrer vi børnene til selv at trække i og af tøjet.

Når det kommer til *sammenhæng* til børnehaveklassen, så øver de store børn i børnehaven sig bl.a. i at kunne holde deres krop i ro, og sidde stille og koncentrere sig, som er ting der forventes af dem, når de starter i skole.

Når vi er ude i *naturen* og på legepladsen opfordres børnene til at bruge deres *krop, sanser og bevægelse*, hvilket bl.a. styrker deres motoriske udvikling. Ved brug af naturen er der varieret bevægelsesmuligheder, Vores legeplads er meget kuperet, hvilket opfordrer børnene til bl.a. at løbe og trille op og ned ad bakkerne. Dette styrker også børnenes *alsidige personlige udvikling*, ved at de f.eks. lærer hvad de kan, og hvor deres begrænsninger ligger, og de bliver inspireret og motiveret til at bruge deres krop. Gør de det i fællesskab med andre, er det også med til at styrke den *sociale udvikling*.

Vi har meget fokus, på at sætte ord på det vi ser, og gør sammen med børnene, hvilket er med til at styrke deres *kommunikation og sprog*, samt deres *alsidige personlige udvikling*.

Kultur, æstetik og fællesskab fletter sig ind i *krop, sanser og bevægelse*, når der f.eks. synges fagte sange og leges sanglege.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Børnehaven Bøgebakke går vi meget op i *natur, udeliv* og dyr. Børnehaven har siden 2016 modtaget det grønne flag fra ”De grønne spire” for vores arbejde med *naturen*.

Det er vores *børnesyn*, at børnene udvikler sig, når de er ude i *naturen*, her er de aktive med skabere af deres egen *læring*. Vi har fokus på, at børnene får kendskab til *natur* og dyreliv, og tilegner sig *læring* herom. Vi motiverer børnene til at være nysgerrige, og giver dem mulighed for at undersøge og udforske *naturen*. For os er det vigtigt, at de lærer at vise respekt for den, og får forståelsen for den.

Vi er ude næste hver dag, hele året rundt. Børnene er hver dag med til at passe børnehavens dyr. Vi har bl.a. geder, kaniner, høns, fisk og snegle. Når børnene er med til at passe dyrene, lærer de bl.a. en masse omkring dyrene, men også at tage ansvar og at vise hensyn, hvilket er godt for deres *sociale udvikling*.

Det er vigtigt for os, at vi har *børnenes perspektivet* med, i det vi laver. Vi har bl.a. et ”så og spire projekt” i maj og juni måned, hvor vi spørger børnene til råds, inden vi går i gang, så vi får deres ideer og interesser med.

Vi har indrette vores *pædagogiske læringsmiljø* udenfor på legepladsen med forskellige områder, hvor der er mulighed for *leg* og aktiviteter i og med *naturen*, og for udvikling og styrkelse af *krop, sanser og bevægelse*. Vi har bl.a. et område med gynger, og et hvor man kan klatre. Vi har en ruchebane, og en pileskov med legehuse. Derudover har vi flere sandkasser, og en kørebane med diverse køretøjer.

Vi har der ud over også en stor køkkenhave og et drivhus, hvor vi hvert år sår og planter i, så vi kan følge udviklingen fra jord til bord.

Vi ruger en gang om året æg ud i en rugemaskine, så vi kan følge udviklingen fra æg til kylling. Vi fanger også haletudser, som vi følger i et akvarie fra haletudse til frø, og sommerfugle, som vi følger fra larve, til puppe og senere sommerfugl.

Vi tager på tur til havet, søen og i skoven, for at se hvad der lever, og gror der de forskellige steder. En gang om året tager vi på koloni til Naturventer Fosdalen, hvor vi er sammen med en naturvejleder over to dage, der fortæller os om *naturen*, dyr osv.

I dagligdagen, til vores samlinger og når vi færdes ude i *naturen*, har vi fokus på at sætte ord på det vi ser og oplever, hvilket er med til at styrke både *kommunikation og sprog*, samt børnenes *alsidige personlige udvikling*. Vi låner ligeledes bøger på biblioteket om dyr og planter, og til vores samlinger snakker vi om dag/dato, årstiden, vejret osv., og vi synger forskellige sange omkring *natur*.

Vi har også emner omkring kompost, krible krable, fugle osv., og vi holder kæledyrsdag, besøger en bondegård, og tager på tur til Hjortdal dyrefarm.

Når vi går ture i *naturen*, samler vi affald ind, og vi sorterer vores affald i papir, plast osv., hvilket er med til at give børnene en begyndende forståelse for bl.a. betydningen af en bæredygtig udvikling.

I vores arbejder med *naturen* er vi også opmærksomme på at få den matematiske opmærksomhed med, og *science*. Vi har bl.a. en app på vores ipad, hvor børnene kan se en frø i 3d. Vi tæller f.eks. frø, og måler vand op. Dette er også med til at skabe *sammenhæng* til sfo og skole, ved at børnene har stiftet bekendtskab med bl.a. tal, mængder, størrelsesforhold osv.

Børnefællesskaber har gode forudsætninger, når vi er ude i det fri, der er højt til loftet og rigeligt med plads, hvilket også er godt for *børn i udsatte positioner*. Der er massere at lege med, og det appellerer til børnenes fantasi.

Vi har *forældrene* med, når vi bl.a. hejser det grønne flag og holder høstfest. Børnene får også en solsikke spire med hjem, som de tidligere har sået i børnehaven, som de sammen med forældrene kan plante ud i deres egen have derhjemme, og se vokse videre. Forældrene passer sammen med deres børn dyrene på skift i weekenden. Vi har forældre der kommer, og er med til at gøre vores køkkenhave klar til såning.

Vi samarbejder med *lokalsamfundet*, er bl.a. på rågejagt i Bratskov med Skovsgård Jagtforening.

Kultur, æstetik og fællesskab kommer til udtryk ved at vi bl.a. lærer børnene omkring traditioner og værdier, hvordan man sylter, høstfest osv.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Børnehaven Bøgebakke har vi børn fra flere forskellige *kulturer*, og det ser vi, og bruger som en styrke i dagligdagen. Vi vægter *fællesskabet* og det *sociale* meget højt, det er vores *børnesyn*, at alle skal føle, at de er en del af *fællesskabet*, og at alle har noget at byde ind med. Dette gælder også for vores *børn i udsatte positioner*.

Det er vores mål, at børnene får kendskab til og *læring* omkring forskellige kulturer og traditioner, og at de får mulighed for at eksperimentere med forskellige kulturelle udtryksformer, som f.eks. sang, musik, bevægelse, litteratur, kunst, madlavning osv. Dette har vi fokus på og gør til vores samlinger, og i vores aktiviteter i løbet af dagen. Vi har ligeledes et krea rum, hvor der er rig mulighed for at eksperimentere med forskellige materialer, og hvor børnene bl.a. kan komme med deres *perspektiver*, bruge deres fantasi osv.

Vi følger årets traditioner, holder bl.a. fastelavn, vi laver gækkebreve osv. til påske, vi holder sankt hans, høstfest, halloween, jul osv. I de perioder er børnehavens *pædagogiske læringsmiljø* indrettet efter dette. Der ligger f.eks. udklip, der passer til de forskellige emner, og der hænger ting på væggene, der også passer til. Vi låner ligeledes bøger på biblioteket omkring emnet, hvilket også er medvirkende til at styrke børnenes *kommunikation og sprog*.

December er julemåneden, hvor der er særligt fokus på traditioner, her tager vi bl.a. ud i *naturen*, og finder ting til vores juledekorationer. Vi synger og *leger* sanglege, vi pakker julegaver ind, bager småkager, pynter juletræ, går lucia osv. hvilket også er med til at styrke bl.a. *krop, sanser og bevægelse*. Børnene

har på skift en lille nisse og en bog med hjem, som de til samling fortæller, hvad har lavet hjemme hos dem. Dette er bl.a. med til at styrke deres *alsidige personlige udvikling*, fordi de øver sig i at stå frem, men også den *sociale udvikling* fordi de øver sig i at vente på tur. Der er ligeledes meget *kommunikation og sprog* i det.

Vi *samarbejder med forældrene* omkring bl.a. de forskellige kulturer og sprog vi har i børnehaven. Vi har bl.a. en it tavle, der følger vores temaer. Den hjælper forældrene med at indtale på, så vi f.eks. får ord på flere sprog indtalt.

Vi har særlig meget *forældre samarbejde* i dec. Her er vi bl.a. i skoven og samle pynt til vores juledekorationer sammen med forældrene. Vi holder morgensang en gang om ugen, hvor de forældre og bedsteforældre der har tid og lyst, er inviteret til at være med. Vi holder forældre kaffe, hvor børnene synger og går lucia for deres forældre og søskende. Forældrene bliver inviteret med i kirke til jul, hvor vi enten opfører krybbespil eller går lucia. Her skiftes vi med den anden børnehave i byen, som vi også har et godt samarbejde med.

Vi samarbejder med *lokalsamfundet*. Er bl.a. på fri plejehjemmet til fastelavn, hvor vi slår katten af tønden, og til jul går vi lucia. Vi er ligeledes i kirken til jul, hvor vi går lucia, eller lave krybbespil. Vi pynter juletræ på både bratskov og på biblioteket. Vi pynter gågadens træer med påskepynt, og vi laver heks til byens sankt-hansbål.

Vi samarbejder og besøger ligeledes byens sfo og skole, inden de store børn skal starte dernede, for at skabe *sammenhænge* fra børnehaven til sfo og skole.

Evalueringskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

Evalueringsskulturr i Område Brovst

Vores fælles vision i Område Brovst er, ...”at vi til stadighed **vil** forfine praksis til gavn for børnenes læring, udvikling, trivsel og dannelse.” Hvis denne vision skal have liv, kræver det bl.a. en stærk evalueringss- og læringskultur, som vi arbejder med på følgende måde:

Vi har udarbejdet et årshjul, der danner grundlag for arbejdet med den pædagogiske læreplan og arbejdet med at udvikle det pædagogiske læringsmiljø via ecers. Nogle af os har gode erfaringer med metoder fra Fremtidens Dagtilbud, hvor man arbejder med ét læreplanstema i fokus og inddragelse af de andre. Med baggrund i årshjulet vil vi fremadrettet alle arbejde med temaerne på denne måde. Det betyder, at vi opnår en systematik samtidigt med, at vi kommer væk fra ”søjletænkningen” og i stedet arbejder med alle læreplanstemaer på én gang.

For hver periode (jf. årshjulet) udarbejdes en SMIITTE model, hvoraf det bl.a. fremgår, hvordan de øvrige læreplanstemaer integreres, og hvordan der evalueres. Som minimum evalueres der efter hver periode, dvs. ca. hver anden måned. Der evalueres i de enkelte grupper, hvorefter der evalueres i lederteamet. Undervejs har både børn og forældre været inddraget i processen.

Derudover arbejder vi løbende med at fremme en organisatorisk læringskultur. F.eks. ”træner vi vores refleksionsmuskel” på fælles personalemøder, hvor vi øver os i dialogiske og reflekterende værktøjer. Det er en proces, hvis formål er at fremme en dialogisk og refleksiv tilgang– ikke kun i afgrænsede processer, men som en integreret del af hverdagen. Og i sidste ende med henblik på at forfine praksis – til gavn for børnenes læring, udvikling, trivsel og dannelse.

Specifikt i Børnehaven Bøgebakke

I Børnehaven Bøgebakke bruger vi smitte modellen bl.a. til evaluering af vores aktiviteter og projekter. Vi evaluerer og justerer løbende efter aktiviteterne, og også til slut i hvert forløb, samt på vores personalemøder.

Børnene spørges til råds både inden og efter vores aktiviteter og projekter, så deres ideer og meninger kommer med fra start, men også i evaluering. Vi optager bl.a. videoklip af et par af børnene til slut i vores forløb, hvor de fortæller, hvad de syntes om det.

Forældrene spørges på Aula, og evaluerer på den måde efter hvert tema, enten via tråd på famly eller de kommer til personalet i børnehaven.

Vi dokumenterer løbende på Aula ved hjælp af billeder og video. Vi bruger bl.a. app` s som Piccolage og Imovie hertil.

De ting vi laver i børnehaven, bliver for det meste udstillet eller hængt op i børnehaven.

Vi evaluerer efter hvert forløb i forhold til de pædagogiske lærerplanstemaer og det fælles pædagogiske grundlag. En gang i løbet af året, går vi på skift i dybden med hvert af temaerne i den styrkede pædagogiske læreplan.

Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.

Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

Film introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan*.

Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluering af pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

Alle materialer kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

Pædagogisk læreplan

© 2019
Danmarks Evalueringsinstitut og
Børne- og Socialministeriet

Citat med kildeangivelse er tilladt

Design: BGRAPHIC